

VĎAKA VÁM – MAMY, OTCOVIA....

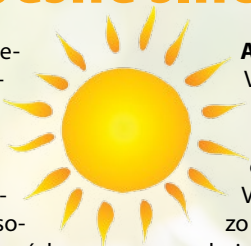
Sú nám vždy nablízku, keď to potrebujeme – mama, otec. Zaslúžia si našu pozornosť a to nielen na deň matiek alebo otcov. Keď sa narodí malý človečik, pre rodičov je to ako jeden z ďalších divov sveta. Koľko práce dá vychovať z dieťaťa človeka. Mama a otec sú základom rodiny. Mama pohladká, pofúka koľienko, operie, ožehlí, rieši prvé lásky. Otec je hlava rodiny, niekedy prísny, inokedy vládny. Deti vyrastú, rodičia zostarnú a kolobeh života sa opakuje. Naše deti majú svoje deti... Deň matiek a deň otcov sú dni, kedy môžeme prejavíť svoju vďačnosť svojim rodičom. Stačí jedným telefonátom, alebo len malou pozornosťou. Podľa mojej mamy viem, že sa vždy poteší, keď ju niekto navštívi osobne. Moja mama vie čítať z duše. Stačí jeden pohľad do mojich očí a vycíti všetko. Potom nasledujú

otázky, rady a napomenutia... Aj na to má právo, napomínať a usmerňovať. Veď sme stále jej deti. Počas korony som počula rozprávať sa 2 priateľky, ktoré sa prechádzali s malými deťmi po parku. Jedna z nich sa sťažovala, že sa to už nedá vydržať byť stále s deťmi doma a druhá jej na to povedala: „Ja sa teším, že môžem byť konečne s mojimi deťmi“. Nech je to akokoľvek, rodič si zaslúži úctu v našej rodine, v našej spoločnosti. Aj v rozprávke o troch grošoch vraví chudobný človek kráľovi, ktorý sa ho spýtal, ako vyžije z 3 grošov. „Ja môj kráľ prvý groš vraciam, druhý požičiavam a z tretieho žijem“. Prajem všetkým mamám, otcom veľa zdravia, veľa lásky, spokojnosti a splnených priání. Sme vďační bohu, že VÁS MÁME.

-za redakčnú radu Marta Španková-

Zdraviu prospešné slnečné lúče

Okolo 88 % populácie sveta má nedostatok vitamínu D. Číslo tejto štatistiky vás určite prekvapia, možno s nimi nebudete súhlasiť. Zasluhou úspešnej osvetovej kampane rakoviny kože sme sa obmedzili vystavovaní slnečným lúčom. Vďaka sedavému spôsobu života, tráveniu času v uzatvorených priestoroch ako sú kancelárie a autá, došlo v posledných 20 rokoch doslova ku pandémii nedostatku vitamínu D. Áno výskumy poukazujú na to, že nám chýba vitamín D.

A prečo je pre nás taký dôležitý?
Vitamín D je účinnou prevenciou pred vírusovými ochoreniami a veľmi dôležitý pre správne fungovanie imunitného systému. Vitamín D je známy ako aj vitamín zo slnka, nakoľko je jeho hlavným zdrojom. Nájdeme ho aj v niektorých živočíšnych a rastlinných produktoch, ale naše telo nedokáže absorbovať vitamín D získaný zo stravy rovnako ako ten, ktorý je získaný zo slnka.

(pokračovanie na str. 2)

Dedinôčka moja

*Dedinôčka moja v údolí učopená,
mocnými horami silno obklopená.*

*Malá, úzka,
ale môjmu srdcu veľmi blízka,
si kolíska môjho rodiska.*

*Neprebádaná,
len miestnemu oku,
si dobre známa.*

*Taká si veru na Liptove vzácna,
neznáma známa,
naša Malužiná,
naša horská dáma.*

Čo skrývajú tvoje útroby?

*Spleťtá cesta jaskýň,
hlboko pod povrchom drieme,
len odvážnym dušiam,
je dokorán otvorená.*

*Čo chvíľa sa tvoje tajomstvo,
snáď dozvieme.*

*Tu, kde stromy mocne stoja, riečka divo tečie,
tu je môj domov, moje miesto,
život i moje potešenie.*

*Príroda krásna tvoja ma neustále udivuje,
výhľady úchvatne na dolinku poskytuje.*

*Divokosť drieme v tvojich horách,
nedotknutosť a čistotu vidím, keď
idem po tvojich stopách.*

*Lúbezný mi je každý tvoj kúsok zeme,
ľud milí i tie tvory nemé.*

*K srdcu mi prirástla naša Radovica,
zeleňou nežne obklopená spiaca krásavica.*

*Pod ňou v tichosti,
žijeme si naše životy,
načerpávame životné múdrosti,
tešíme sa zo vzájomnej spolupatričnosti.*

*Veď sme jedna veľká rodina,
menujúc sa Malužiná.*

*V pokoji nasávaš naše každodenné strasti,
i radosti.*

*Zapisuješ ich do pamätníka,
pre budúcu generáciu,
nášho ďalšieho nástupníka.*

*Lebo taký je kolobeh života - bytia,
ale ty budeš stále tu,
budeš jazykom a pamätníkom
nášho spoločného nažívania.*

*Malužiná dedinôčka moja ako ťa len ľúbim,
vedz, že keď ma svet zláka,
s láskou sa k tebe vrátim,
a ty ma prijmeš ako známeho tuláka.*

-maka-

Výhody vitamínu D:

- dôležitá živina pre naše duševné zdravie - pomáha pri depresiách alebo schizofrénii,
- nízka hladina vitamínu D zvyšuje riziko infekcií,
- živina dôležitá pre naše kosti, pomáha vstrebávať vápnik a lieči príznaky osteoporózy,
- pomáha znížiť riziko vzniku rakoviny prsníkov, srdcovo-cievnych chorôb a infarktu,
- dôležitý pre zdravé starnutie.

Ako si zvýšiť hodnoty vitamínu D v tele?

Sú dva spôsoby:

- zo stravy
- zo slniečka.

Lekári odporúčajú dožiť si pobyt na slnku

10-15 minút denne, samozrejme v závislosti od jeho intenzity tak, aby sme sa nespálili a pokožka nám príliš nesčervenela. Krátky pobyt na slniečku bez ochranného krému určite neublíži! Vidíte, že je krásny slnečný deň? Chodte na chvíľku von, prejdite sa a vystavte vašu pokožku miernym slnečným lúčom. Pamätajte však na to, že 15 minút stačí, aby ste si nepoškodili pokožku. Čo sa týka stravy, bohatými zdrojmi vitamínu D sú:

- makrela, losos, sardinky, tuniak,
- studené mlieko,
- vajcia,
- huby,
- olej z treškej pečene.

-kbarťkova-

2006

Na svätého Jána otvára sa letu brána...

2016

Juniáles sa v našej obci usporadúva niekoľko rokov. Pomyslene nim otvárame brány letu. História Juniálesu na Malužinej siaha ku koncu deväťdesiatych rokov, kedy sa konal prvý ročník na bývalom stanovom tábore na Banžekovskej pod vedením vtedajšieho starostu pána Lenku. Juniáles neodmysliteľne patrí k našej tradičnej letnej akcii, ktorá je v oblube už dlhé roky. Tento rok sa však kvôli pandémie Covid-19 neuskutoční. V krátkosti si ho pripomeňme aspoň prostredníctvom tohto článku a fotiek z minulých ročníkov.

Prečo sa vlastne stavajú vatry na Jána a neskôr večer zapalujú? Pálenie svätôjanských ohňov je jeden z najstarších zvykov, ktorý pretrváva dodnes. Pôvod nachádzame u starých Slovanov, ktorí ohňu pripisovali magické schopnosti. Mal chrániť ľudí po celý rok a symbolizoval tiež víťazstvo slnka nad tmou. Postupom času sa pohanský obrad spojil s kresťanskou tradíciou. V minulosti tieto ohne zakladala mládež na vyvýšenom mieste nad dedinou. Bola to skvelá príležitosť zabaviť sa. Inak to nebolo ani v Malužinej. Myslím, že mnohí z vás si zaspomínajú, ako kládli ohne

2005

na Poľane. Bola to neoficiálna akcia, ktorú si organizovala miestna mládež. Sami si postavili vatru a zabezpečili občerstvenie. Neskôr vznikol Juniáles a vatra sa z kopca nad dedinou preniesla na bývalý stanový tábor. Juniáles a pálenie vatry je spätý s dospievaním mnohých z nás. Určite mi dáte za pravdu, že sa stal jednou z najobľúbenejších akcií v roku.

Juniáles je tiež spojený s dňom detí. Okrem pálenia Jánskej vatry si organizátori prichystali vždy nejaké súťaže pre deti a okrem toho aj iné zaujímavé aktivity. V roku 2004 sa predstavili modelári lietadiel z Nižnej Boce so svojimi modelmi. O pár rokov neskôr prezentovali svoju prácu miestni pilčíci, deti

2019

2015

mali možnosť povoziť sa na koníkoch. V niektorých ročníkoch sme dali priestor ľuďom, ktorí sa venujú handmade výrobe. Nechýbala tiež strelba zo vzduchoviek, pena, ktorá sa stala medzi deťmi veľmi obľúbená. K Juniále-su patrí aj ukážka hasičského zásahu. Svoje zručnosti prezentoval miestny dobrovoľný hasičský zbor, ale i profesionáli z Liptovského Mikuláša.

2016

2015

2017

Večerný program vždy spestrila tombola, ktorá bola veľkým lákadlom. Mnohí z nás si odniesli domov cenné výhry. Skutočná zábava, spev a tanec začínali vždy po zotmení, kedy do tanca hrala skvelá hudba a parket sa zaplnil ľuďmi.

Niektoré ročníky nás potrápilo počasie. Práve kvôli tomu sa jeden rok konal Juniáles netradične v Halaši. (fotka č. 4)

Nakoniec Juniáles vždy dobre dopadne. V konečnom dôsledku je to výsledok nášho spoločného úsilia.

-kbartkova-

MAS Horný Liptov opäť vyhlasuje výzvy na získanie finančného príspevku

MAS Horný Liptov v programovom období 2014-2020 získala už po druhý krát „štatút MAS“, ktorý ju oprávňuje vyhlasovať výzvy na podporu rozvojových projektov v území Horného Liptova. O podporu sa tak môžu uchádzať podnikatelia z oblasti vidieckeho cestovného ruchu, poľnohospodári, lesníci ale aj obce. Formou grantov vo výške od 2 - 50 tisíc EUR bude v regióne Horného Liptova prerozdelených viac ako 900 tisíc EUR z PRV SR 2014-2020. Ďalších 600 tisíc EUR je plánovaných na prerozde-

nie z Integrovaného regionálneho operačného programu 2014-2020. Táto podpora bude určená pre podnikateľov, obce ale aj neziskové organizácie pôsobiace v oblasti poskytovania sociálnych služieb.

Miestna akčná skupina vznikla ako partnerstvo subjektov z verejného, občianskeho a súkromného sektora v roku 2008. V súčasnosti má 53 členov, z toho 25 obcí, ktoré tvoria územie MAS Horný Liptov. Do roku 2015 bolo prostredníctvom MAS podpore-

ných 66 projektov v celkovej výške viac ako 2 milióny EUR.

O aktuálnych výzvach sa môžete informovať na www.hornyliptov.sk alebo osobne v kancelárii MAS, v budove MsÚ v Lip-tovskom Hrádku na Hviezdoslavovej ulici 170.

Tešíme sa na vaše projekty, ktoré prispievajú k zvýšeniu atraktivity nášho regiónu a kvality života jeho obyvateľov a návštevníkov!

Starostove novinky

Projekt „Stavebné úpravy budovy hasičskej zbrojnice“ je ukončený.

Na jeho realizáciu dostala obec z Ministerstva vnútra čiastku 26.911,14€. Z plánovaného rozpočtu stavebných úprav pokryla táto suma 93,4%, zvyšných 6,6% (1.889,53€) realizovala obec z vlastných zdrojov. Počas stavebných úprav budovy boli vykonané aj práce súvisiace s úpravou fasády v celkovej sume 4.208,36€ a s rekonštrukciou posilňovne v sume 2.165,34€. Poslednou úpravou, ktorú by sme chceli v exteriéri budovy zrealizovať, je úprava vstupov do jednotlivých častí budovy.

Posilňovňa.

Je pripravená na používanie, vyzerá slušne. Je vybavená akumulárnym kúrením, pôvodným posilňovacím náradím a kobercom. Podmienky využívania posilňovne upravuje prevádzkový poriadok, ktorý je umiestnený v posilňovni a zverejnený na webovej stránke obce. Prevádzkový poriadok bude nutné dodržiavať, aby sa nezopakovali dôvody, pre ktoré bola posilňovňa v minulosti uzavretá.

V každej obecnej alebo súkromnej posilňovni sa predsa určité pravidlá vyžadujú.

Odpadové vody.

Podľa zákona o vodách (364/2004 Z.z.) je ten, kto akumuluje odpadové vody v žumpách povinný zabezpečovať ich zneškodňovanie odvozom do čistiarny odpadových vôd a po dobu 2 rokov o tom uchovávať doklady. Splnenie si tejto povinnosti je pre majiteľov žump finančne nákladné. Obecné zastupiteľstvo preto v snahe zabezpečiť pre občanov cenovo prijateľnejšiu službu, schválilo v kapitálovom rozpočte na rok 2020 nákup cisterny na prevoz vody a fekálií. Jedná sa o príviesné zariadenia za traktor. V mesiacoch máj – jún prebehlo verejné obstarávanie a cisterna v hodnote 10.680,00€ by mala byť k dispozícii občanom koncom augusta. Cenník služieb bude v blízkej dobe uverejnený na obecnej tabuli a na obecnej stránke.

Dotáciu na rekonštrukciu kultúrnej pamiatky „Hostieč“ – sme dostali.

Koncom minulého roka sme podali na Ministerstvo kultúry projekt na rekonštrukciu strechy a krovu v celkovej hodnote 97.929,00€. Ministerstvo kultúry nám z požadovaných 85.929,00€ uvoľnilo na realizáciu

tohto projektu 20.000,00€. Preto sa obec zaoberá zmenou alebo rozdelením projektu na etapy, nakoľko zvýšnú sumu bude financovať z vlastných kapitálových zdrojov.

Priestranstvo pred Halášom.

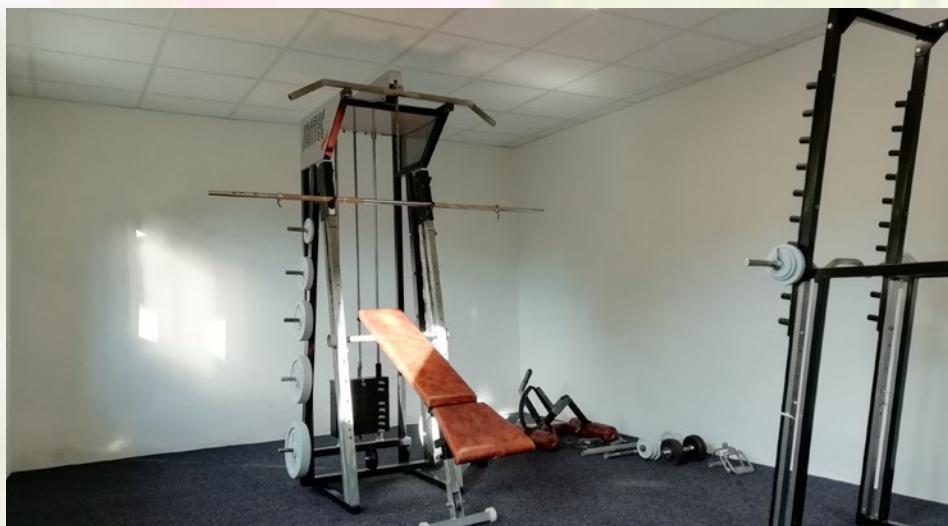
Po minuloročnej realizácii elektrickej prípojky, bolo potrebné toto priestranstvo vyrovnať a vyspádovať, tak aby sa pred budovou nedržala voda a aby nám zo strechy nezatekala voda popod vráta do budovy. Začiatkom mája nám tieto práce realizovala firma SKD, s.r.o. Na vyrovnanie sme využili aj kopu štrku, ktorá od novembra „skrášľovala“ breh po regulačných prácach vodohospodárov. Uskutočnenie terénnych úprav stálo obec 486,00€.

Stará škola.

Budova starej školy má nového majiteľa – spoločnosť REVITY s.r.o., no zámer ostáva rovnaký – prestavba starej školy na 8 apartmánových bytov. V súčasnosti požiadala obecný úrad o vydanie územného rozhodnutia.

Obecná bytovka 7 b.j. má nového nájomníka - Ondreja Rusnaka. Obsadil tak voľný dvojizbový byt po pani Marte Valentovej.

-Ing. Břetislav Chytil, starosta obce-

Záverečný účet obce za rok 2019 bol schválený OZ

Na zasadnutí obecného zastupiteľstva 10. 6. 2020 schválili poslanci jednohlasne Záverečný účet obce za rok 2019. Tento rok bol pre obec úspešný. Príjmy z podielových daní boli 63.087,- Eur, čo je o 7,6 % viac oproti roku 2018. Príjem obce z dane z nehnuteľností vo výške 73.767,- Eur, bol o 7,15 % vyšší, ako sme plánovali. Príjmy z dane za psa, dane z ubytovania a dane za komunálny odpad (spolu 5.864,- Eur) boli v porovnateľnej výške, ako v predchádzajúcom roku.

Kapitálové príjmy vo výške 118.135,- Eur boli príspevky zo štátneho rozpočtu na rekonštrukciu miestnej komunikácie (91.223,- €), na rekonštrukciu požiarnej zbrojnice (26.912,- €). Obec uzatvorila v roku 2018 zmluvu s Poľnohospodárskou platobnou agentúrou Bratislava na nenávratný finančný príspevok na rekonštrukciu miestnych komunikácií v sume 91 223,55 EUR. Skutočné finančné plnenie bolo v roku 2019. V roku 2018 obec prijala preklenovací bankový úver na rekonštrukciu miestnych komunikácií v sume 93 941,- € s úrokovou sadzbou 1%, v roku 2019 bol tento preklenovací úver splatený.

Bežné výdavky obce vo výške 114.453,- Eur, boli o 13,24% nižšie v porovnaní s rozpočtom. Z toho sú prevádzkové výdavky na cestovné náhrady, energie, materiál, dopravné, rutinná a štandardná údržba, nájomné za nájom a ostatné tovary a služby vo výške 42 922,31 EUR. Ostatné výdavky sa týkajú správy obce, mzdových nákladov a ostatných osobných nákladov.

Kapitálové výdavky vo výške 31.060,- Eur boli použité na rekonštrukciu požiarnej zbrojnice (25.925,- €), na rekonštrukciu Haláša (2.970,- €), na rekonštrukciu posilňovne (2.165,- €).

Obec Malužiná má uzatvorenú zmluvu o dlhodobom úvere zo ŠFRB na výstavbu bytového

ho domu BJ 7, ktorý je splatný v roku 2040. Zvyšná suma úveru je vo výške 176 689,97 €.

Obec hospodárila v roku 2019 s prebytkom 30.824,- Eur. Obecné zastupiteľstvo schválilo presun prebytku hospodárenia do rezervného fondu obce. Po prevedení prebytku má obec na účte rezervného fondu 90.583,- Eur.

Prebytok rozpočtového hospodárenia za rok 2019

Hospodárenie obce	Skutočnosť k 31. 12. 2019 v EUR
Bežné príjmy spolu	153 018,66
Bežné výdavky spolu	114 453,42
Bežný rozpočet	38 565,24
Kapitálové príjmy spolu	118 135,55
Kapitálové výdavky spolu	31 060,76
Kapitálový rozpočet	87 074,79
Prebytok bežného a kapitálového rozpočtu	125 640,03
Úprava prebytku	1 744,93
Upravený prebytku bežného a kapitálového rozpočtu	123 895,10
Príjmové finančné operácie	8 527,34
Výdavkové finančné operácie	101 597,70
Rozdiel finančných operácií	-93 070,36
Príjmy spolu	279 681,55
VÝDAVKY SPOLU	247 111,88
Hospodárenie obce	32 569,67
Vylúčenie z prebytku	1 744,93
Upravené hospodárenie obce	30 824,74

Základná škola v Hybiach - ako zvládla vyučovanie počas pandémie COVID-19

Ústredný krízový štáb SR prijal 12. marca 2020 niekoľko opatrení v súvislosti s ochorením COVID-19. Jedným z opatrení bolo: „Od 16. 3. 2020 zatvorenie všetkých predškolských a školských zariadení, centier voľného času či iných organizovaných voľnočasových aktivít pre deti- posun maturít, odporúčaný posun prijímacích skúšok na vysoké školy“ Čo to znamenalo pre Základnú školu v Hybiach, sme sa opýtali priamo riaditeľa školy - Mgr. Pavla Gondu.

Podľa jeho slov bola pandémia skúška nielen pre pedagógov, ale aj pre rodičov. Žiaci zostali zo dňa na deň doma, bolo potrebné zabezpečiť on-line vyučovanie cez internet. Škola používa na komunikáciu s rodičmi informačný systém EduPage, ktorý slúži ako elektronická žiacka knižka, či triedna kniha. No na komunikáciu učiteľa so skupinkou žiakov nepostačoval. Škola bola nútená kúpiť ďalší softvér Microsoft Teams, ktorý umožňuje učiteľovi komunikovať skupinovo so žiakmi, pričom sa aj deti navzájom vidia. Tu sa ukázalo, že veľa rodičov má pomalý internet, alebo nemá žiadny, alebo má obmedzené mobilné dáta. A tak vyučovanie pre 24 žiakov prebiehalo dištančným spôsobom. Dvaja asistenti fotili, kopírovali učivo a doručovali ho žiakom na

výmenu s už vypracovanými úlohami. Takto to prebiehalo napríklad v Kráľovej Lehote. V Hybiach bola v škole zriadená schránka, kde sa odovzdávali vypracované úlohy. „Niektorí z týchto žiakov sa naučili dokonca vypracované úlohy odfotiť telefónom a poslať ich cez messenger vyučujúcim,“ pochválil žiakov pán riaditeľ.

Od 1. 6. 2020 mohli žiaci 1. stupňa nastúpiť do školy. Do školských lavíc si zasadlo 62% žiakov, ostatní rodičia prevažne z rómskych rodín sa rozhodli nechať deti doma. Pre tieto deti pokračovalo vyučovanie naďalej prostredníctvom asistentov. Žiaci 2. stupňa mohli nastúpiť do školy od 22. 6. 2020. Pri otázke, ako bude prebiehať koncoročné hodnotenie žiakov, sa pán riaditeľ zamyslel. „Pravdepodobne nikto zo žiakov neprepadne. Upustili sme aj od komisionálnych skúšok, ak žiaci splnia aspoň 75% zo zadaných úloh. Žiaci budú hodnotení zo základných predmetov známku, z ostatných predmetov, ako sú výchovy, či informatika len slovne - absolvoval, neabsolvoval. Do vysvedčenia môže učiteľ napísať slovný komentár v prípade, ak si žiak príkladne splnil zadané úlohy.“

Zápis do 1. ročníka prebehol v ZŠ v Hybiach prostredníctvom elektronických formulárov.

Do 1. ročníka nastúpi 1. septembra 17 prvakov. Škola využila Centrum poradenstva v Lip-tovskom Hrádku, ktoré odporučilo odklad nástupu 2 detí do povinnej školskej dochádzky. Ukončenie školského roku bude tento rok netradičné. Bez prizvaných hostí, len prostredníctvom školského rozhlasu. Aj rozlúčka s 18-timi deviatakmi nebude taká zábavná, ako inokedy.

Nakoniec pán riaditeľ vyjadril poďakovanie učiteľom za ich obetavú prácu počas pandémie. Za to, ako zvládli túto neplánovanú reformu školstva, ako sa dokázali prispôbiť novej situácii, ako sa nevzdávali, keď im neustále padal preťažný internet a ako sa borili s novým programom. Ich príprava bola oveľa ťažšia- časovo náročnejšia. Tiež poďakoval ich informatikovi -správcovi siete, ktorý trpezlivo po skupinkách, v rúškach, zaškoloval učiteľov, nastavoval im pripojenie, aby mohli pracovať z domu. Veľká vďaka patrí aj rodičom, ktorí po celý čas spolupracovali so školou a pomáhali deťom s úlohami.

Pán riaditeľ mal pravdu, keď na začiatku nášho stretnutia skonštatoval, že COVID-19 nás všetkých posunul vpred. Po technickej stránke, ale hlavne po medzilidskej stránke. Ja mu ďakujem za rozhovor a súčasne ho obdivujem, že dokázal všetko skoordinať tak, aby sa 30. 6. 2020 úspešne ukončil ďalší školský rok v ZŠ v Hybiach.

-MaŠpanková-

Čo môžeme spraviť pre čistejšie ovzdušie v našej obci?

Táto otázka v poslednej dobre rezonuje medzi verejnosťou. Pandémia Covid-19 len pritrvrdila v otázkach ochrany životného prostredia. Vďaka obmedzenému lietaniu sa vyčistilo ovzdušie v mnohých husto obývaných oblastiach. Dokonca v niektorých sa naskytli výhľady, ktoré vďaka znečisteniu neboli dostupné. Priemysel znečisťuje ovzdušie, ale veľkým znečisťovateľom sú aj domácnosti. Ako môžeme teda my Maľužinčania prispieť k lepšiemu ovzdušiu u nás v obci?

Na znečistení ovzdušia má veľký vplyv aj to, čím kúrim. Zdravotníci bijú na poplach, že dochádza k zvyšovaniu úmrtnosti obyvateľstva v dôsledku kardiovaskulárnych a respiračných ochorení, k čomu významnou mierou prispieva aj znečistené ovzdušie. Mnohí z nás si to neuvedomujú, alebo nechcú priznať, vďaka vidine „lacnejšieho“ paliva, ale to čím kúrim má veľký vplyv na životné prostredie, v ktorom žijeme, teda na našu obec. Oveľa väčší ako doprava. Je dôležité sa nad tým zamyslieť, pretože čo vypúšťame do ovzdušia cez komíny, neskôr vdychujeme. Verím, že nikto z vás nechce, aby jeho rodinní príbuzní vdychovali škodliviny, ktoré ako dobre vieme, vedú k rôznym závažným ochoreniam. Najväčší podiel na emisiách prachových častíc (PM10 a PM2,5), ale aj karcinogénneho benzo(a)pyrénu pochádza dnes zo spaľovania tuhých palív v domácnostiach. Podieľa sa na tom aj spaľovanie uhlia aj biomasy, najmä nevyušeného dreva.

Čo preto však môžeme urobiť? Nie je žiadnym tajomstvom, čo máme robiť. Každý sám

za seba, ale spoločne môžeme vo veľkej miere prispieť k skvalitneniu ovzdušia. V prvom rade sa zamyslieť či to teplo za cenu znečisteného ovzdušia nám za to stojí. Samozrejme kúriť musíme, ale vhadzujeme do našich kotlov to, čo je na kúrenie určené! Odpad nie je palivo. V kotloch je zakázané spaľovať:

- OSB dosky,
- PET fľaše,
- drevotriesku,
- okenné a drevené rámy,
- textilie a obuv a rôzne plasty.
- nepatrí sem dokonca ani žiaden iný odpad.

Pri nedokonalom horení z neho vždy vznikne nebezpečne veľa škodlivých plynov a veľmi výhrevný taktiež nie je!

Tešíme sa zo života v kludnej dedinke v horách, ale kazíme si ovzdušie palivom, ktoré nie je určené na kúrenie. Bola som prekvapená koľkokrát počas zimného obdobia som nemohla vetrať, štiplavý zápach sa tlačil dnu. Potom sa naskytuje otázka, že aký je rozdiel v kvalite ovzdušia medzi mestom a dedinou? Prichádzame o jednu z výhod života na dedine – kvalitné a čisté ovzdušie. Vlastným pričinením sa uberáme tým smerom, že kvalita ovzdušia v meste sa o pár rokov môže stať lepšia ako na dedine. Žijeme ďalej od priemyselných zón, ale akonáhle nastanú chladné obdobia, kvalita ovzdušia sa rapídne zhorší o to viac je to alarmujúce, keďže žijeme v podhorskej obci a vykurovací sezóna trvá zhruba sedem mesiacov v roku.

V niektorých krajinách ako je Nemecko alebo Česká republika sa postupne zamedzuje

používanie kotlov na tuhé palivo, ktoré nespĺňajú limitné hodnoty. Nedovoľme, aby sa z čistého vzduchu stal luxus, ktorý si nebude môcť dovoliť každý. Česi zašli ešte ďalej úradníci môžu kontrolovať čím kúria domácnosti. Keď dostanú podnet na to, že majiteľ kúri nevhodným palivom, vyzvú ho na nápravu. Ak sa do jedného roka daná situácia zopakuje, poverený kontrolór môže vstúpiť do nehnuteľnosti a spraviť stery z komína. Vlastník ho musí pustiť k zdroju. Občania môžu upozorňovať na nevhodné kúrenie okolitých domov aj na webovej stránke Čistý komín a prostredníctvom rovnomennej mobilnej aplikácie. Tu je základný rozdiel medzi slovenskou legislatívou a českou. U nás platí, že ak sa objekt využíva na podnikanie a je podnet na kontrolu, majiteľ musí vpustiť úradníkov do objektu, ale ak sa jedná o fyzickú osobu, čiže bežnú domácnosť uvedené neplatí. Inak povedané kontrolujú sa len komíny fabrík a závodov. Toto sa však má zmeniť. Zo strany rôznych organizácií rastie tlak po zmene legislatívy a je len otázka času, kedy aj Slovenská republika pritrvdí v boji s „odpadovými kuričmi“.

Čo teda robiť, keď nás otravuje susedov štiplavý dym? Momentálne obrátiť sa na okresné úrady a riešiť to vzájomným dohovorom. Takéto kúrenie je kvalifikované ako priestupok, ale jeho dokázanie za súčasných platných legislatívnych podmienok je ťažké ba priam nemožné. Čo môžeme robiť je šíriť osvetu o tom, že takýmto kúrením dotýčny ničí zdravie seba, svojej rodine a okolie. Tento fakt by už mal zaväzovať pri rozhodovaní, čo vhodíme najbližšiu vykurovaciu sezónu do kotlov.

Problém je aj v kotloch. Sú zastarané veľa krát staršie ako 30 rokov. Envirorezort vyhlásil eurofondový výzvu na výmenu kotlov v domácnostiach. Do úvahy prichádzajú otázky, že toto nie je jediná možnosť ako skvalitniť naše životné prostredie. Veľké úniky tepla idú aj cez nezateplené budovy.

Toto sú však možnosti, ktoré sú viazané na financie jednotlivých domácností, výmena kotla, či zateplenie nie je práve lacná záležitosť. Nie každá domácnosť si môže takúto investíciu dovoliť. Najjednoduchšie riešenie a myslím, že aj vo veľkej miere efektívne je nekúriť kadejakým odpadom. V tomto prípade nepotrebujeme až toľko financií, stačí len zdravý prístup. V konečnom dôsledku dýchaťme to všetci.

-kbarťkova-

Ako sme šili rúška

Situácia, ktorá nastala vplyvom koronavírusu, priniesla spolupatričnosť a ukázala, že ľudia vedia držať spolu a vzájomne si pomáhať. Je to dôležitá vlastnosť. Hlavne v krízových situáciách. Nedostatok ochranných rúšok nás podnietil k tomu, aby sme si sadli za šijacie stroje a vyrobili si vlastné. Veď naše žienky majú zlaté rúčky.

Jarmilka Divoková a celá skupinka okolo nej mali v začiatkoch koronavírusu veľmi veľa práce. Jej byt sa premenil na šijaciu dielňu a spolu s Veronikou Petrenkovou a Moni-

kou Žiškovou začali šiť rúška. Vyvetrali staré látky z pôjda, ktoré našli nové uplatnenie v podobe rúška. Ani sami nevedeli, že im to pôjde tak dobre a vo veľkom budú zásobovať svoje okolie a blízku rodinu. Bez akéhokoľvek vyzvania začali šiť rúška a rozdávať ľuďom. Na začiatku sa im darilo šiť zhruba 20-30 rúšok denne, ale vzhľadom na to, že dopyt po rúškach narástol, museli zvýšiť výkon na 50 ks denne. Celkovo odhadli, že sa im podarilo ušiť okolo 400 rúšok. Postupne dievčatám dochádzali zásoby, chýbali látky a aj gumičky. Dobrí ľudia však darovali materiál a mohlo sa ďalej pokračovať.

V tomto období skoro celé Slovensko šilo. Keď prišlo nariadenie nosiť ochranu tváre vždy, keď vy kročíme z domu, boli sme už dobre zásobení. Museli sme myslieť hlavne na starších obyvateľov, ktorí veľa krát nemali možnosť zaobstarať si vlastné rúško. Pre obecný úrad dodávala rúška pani Šušelová a pani Mišurová. Bolo to náročné obdobie. Ušiť také množstvo rúšok si vyžaduje veľa času. Týmto dievčatám, ale aj ostatným, ktorí pomáhali patrí veľké ďakujem. Takéto krízy a neľahké obdobia môžeme zvládnuť len spoločným úsilím.

-kbarťkova-

DREVONA - zasiahla ju pandémia COVID-19?

Drevona, závod na výrobu nábytku v obci Malužiná zamestnáva momentálne 74 pracovníkov. Hoci v našej obci majú sídlo Drevona Production, s.r.o. a DrevonaExport, názov Drevona je značka nábytku, pod ktorou sa predáva nábytok v kamenných predajniach po celom Slovensku. Areál firmy v Malužinej sa modernizuje, pribudli nové stavby, vrátnica, vo výstavbe je parkovisko pred vstupom do areálu. Viac o tom, ako podnik prosperuje, čo plánuje a ako sa vysporiadali s pandémiou COVID-19 mi ochotne porozprával riaditeľ Ing. Peter Pittner.

Pán riaditeľ, vizuálne vyzerá Drevona z vonka úplne inak, modernejšie. Staré chátrajúce budovy nahradili nové. Prekvapil ma už vstup do areálu firmy.

Áno, vrátnica je úplne nová stavba. Do firmy sa dostanete len cez turnikety. Zamestnanci majú vstupné kartičky, ktoré zaznamenávajú odchody a príchody a sú prepojené na dochádzkový systém. Nahradili systém tzv. štíkačiek, ktoré sa dali zneužiť. Ktokoľvek vstupuje do objektu, aj návšteva, dostane prenosnú kartičku, ktorú pri odchode vráti na vrátnici.

Váš podnik sa očividne modernizuje. V objekte pribudli 2 nové haly.

Pristavané haly sú skladové. So zvyšovaním výroby sa zvyšuje aj požiadavka na skladovacie plochy, navyše DREVONAEXPORT, s.r.o. ich používa na skladovanie tovaru pre svojich zákazníkov.

Týka sa modernizácia aj strojového parku? Využívate pri investíciách vlastné zdroje, alebo aj zdroje z fondov EÚ?

Investície do technológií sú tento rok v DREVONE do troch oblastí. Vo februári bola inštalovaná v etážovej hale linka na montáž nábytku. Doposiaľ sme všetok montovaný nábytok robili konštrukčne ako demont, len sme ho u nás zmontovali. Na novej linke vieme efektívne a kvalitne robiť aj montovaný nábytok, teda „zglejený“. O poschodie nižšie sa nainštalovala linka na balenie demont nábytku. Tá by mala v prvom rade odbúrať ťažkú manuálnu prácu pri odkladaní hotových balíkov a celkovo by mala zefektívniť proces balenia. Najväčšou investíciou tento rok bude ale inštalácia nového náreзовého centra a automatického skladu veľkoplošných materiálov. Investícia súvisí aj s dosť rozsiahlymi stavebnými prácami, kedy by sa mala vynoviť bývalá

prírezovňa. Celkové investície do technológií tento rok budú na úrovni 600-tis eur. Všetky investície sú z vlastných zdrojov, eurofondy sme nevyužili.

Predpokladám, že modernejšie výrobné linky uľahčili zamestnancom fyzickú prácu. Od začiatku roka ste prepustili 15-20 zamestnancov. Bolo to z dôvodu, že prácu ľudí nahradili stroje?

Znižovanie počtu zamestnancov je dlhodobější proces, ktorý začal už koncom minulého roka. Výraznejšie zníženie prišlo v marci, keď z dôvodu uzavretia obchodov v Čechách a na Slovensku prišiel rapidný pokles objednávok. Neistota a strach z budúcnosti nás prinútila prehodnotiť počet zamestnancov a prispôbiť ho situácii. Trh sa ale neočakávane rýchlo oživil a za posledné týždne zaznamenávame prudký rast objednávok. Preto sme už aj prijali troch zamestnancov naspäť a takisto sme prijali troch nových. Obzvlášť ma teší, že všetci traja noví sú obyvatelia Malužinej. Verím, že vývoj trhu umožní tieto pracovné miesta udržať a vytvoriť pre nových zamestnancov stabilné pracovné miesta.

Pri prehliadke areálu podniku som si všimla aj novú technológiu na vykurovanie. Zmenili ste zdroj výroby energie na ekologickjší spôsob?

Pravdaže, vybudovaná bola nová kotolňa. Pôvodné kotle na plyn boli vymenené za kotle na pevné palivo a kompletne boli vymenené aj rozvody horúcej vody. Namiesto plynu dnes spaľujeme vlastný odpad, čo je najmä z ekonomického hľadiska výrazný rozdiel.

Niektorí občania obce sa sťažujú počas vykurovacej sezóny na štiplavý zápach

z komínov, ktorý zameruje ovzdušie. Často si musia zatvárať okná, nevychádzajú večer radšej von, boja sa o svoje zdravie. Je možné, že zvýšená koncentrácia škodlivín vo vzduchu pochádza práve z kotolne Drevony?

Môžem vás ubezpečiť, že nie. U nás inštalovaný kotol spĺňa všetky prísne normy, je certifikovaný a je určený na spaľovanie nášho odpadu. Kedysi si mohli zamestnanci zobrať odpad z našej výroby, čo sa v poslednom období radikálne zmenilo. Na druhej strane každý občan a každá domácnosť je sama zodpovedná za to, čo hádza do pece a aké znečistenie tým vytvára.

Za obeť pri výstavbe padlo aj niekoľko stromov. Plánujete ich nahradiť?

Za obeť padli dva smrek, ktoré rástli na mieste dnešnej vrátnice. V areáli sme vysadili 11 nových stromov a cez tisícku okrasných krov a tráv. Keď sa tieto rozrastú, budú dotvárať príjemné prostredie v celého areálu. V spodnej časti areálu plánujeme aj výsadbu ovocného sadu.

COVID-19 ovplyvnil ekonomiku väčšiny firiem na Slovensku. Ako je na tom Drevona? Musela zavrieť prevádzku?

Tak, ako iné podniky, aj my sme sa zľakli pandémie COVID-19. Preventívne sme zatvorili prevádzku na Malužinej na 2 týždne od 30. 3. do 9. 4. 2020. Našťastie sme nezaznamenali žiadny prípad nakazenia koronou u našich zamestnancov. Samozrejme, že počas pandémie DREVONA ako celok prišla minimálne o 60% tržieb. Drevona má na Slovensku 6 kamenných obchodov - v Bratislave, Žiline, Sereďi, Komárne, Kežmarku a v Zlatých Moravciach, ktoré boli pre pandémiu zatvorené. Veľmi dobre sa rozbehol e-shop, ktorý má skladovacie priestory v Bratislave. Po odstavkách a uvoľňovaní opatrení sa život vracia do normálu. Koronu sme zatiaľ zvládli, uvidíme v akej sile sa vráti.

Obec má príjmy z dane z nehnuteľností od Drevony. Je to nezanedbateľný príjem pre obec, až 18,6 % z celkového príjmu. Obecný úrad Malužiná pomohol Drevone v tejto neľahkej ekonomickej situácii a to odkladom 1/2 splátky dane z nehnuteľností do konca septembra 2020. Ďakujem za ochotu a rozhovor riaditeľovi Ing. Petrovi Pittnerovi, prajem veľa zdravia, úspechov a veľa radosti ako novopecenenému starémuotcovi.

-Mašpanková-

DOBRÉ RADY

Recept z bazy - účinný na močový mechúr

Potrebuje 5 polievkových lyžíc čerstvo nazbieranej bazy. Preliať ½ litrom jablčného octu a nechať stáť 8 dní v uzatvorenom pohári. Potom precediť. Denne si zamiešať do 1/8 litra letnej vody 2 polievkové lyžice, osladiť medom a vypiť jeden pohár denne. Pomáha pri nadmernej kyseline močovej a vyplavuje močové kamene.

Máte nadváhu?

Staré príslovie hovorí: „Raňajky zjedz sám, o obed sa rozdeľ s priateľom a večer daruj nepriateľovi.“ Táto múdrosť má vedecké pozadie. Telo totiž spaľuje kalórie lepšie dopoludnia ako večer. Jediný spôsob, ako dosiahnuť a udržať si zdravú hmotnosť, je trvalo upraviť svoje stravovacie návyky. Vyhýbajte sa diétam, ktoré sľubujú rýchly úbytok váhy, pretože neprinášajú trvalé výsledky. Ak chcete schudnúť a znova nepribrať, postupujte podľa nasledovných rád:

- Dodržujte zdravý jedálny lístok s dostatkom živín. Ak konzumujete veľké množstvo rafinovaných potravín (potravín vyrobených z bielej múky a cukru), ďalej potravín obsahujúcich množstvo nasýtených tukov, ale chýbajú vám esenciálne masťné kyseliny, dodáte telu zbytočné kalórie a máte nedostatok potrebných základných živín.
- Jedzte potraviny s vysokým obsahom vlákniny, ako je naturálna ryža, orechy, strukoviny, semenná, ovocie, zelenina, celozrnný chlieb, obilniny, cestoviny. Vláknina vás nasýti, bráni nadmerným výkyvom hladiny krvného cukru a pretvára sa na tuk oveľa pomalšie.
- Jedzte päť alebo šesť malých porcií denne radšej ako jednu alebo dve veľké. Keď ste hladní, váš metabolizmus sa spomaľuje a spaľujete menej kalórií, aby ste si zachovali energiu, keďže vaše telo sa pripravuje na ďalšie obdobie hladu. Tomuto procesu zabránite, ak budete jesť menej a častejšie.
- Dbajte, aby ste mali vždy k dispozícii čerstvé potraviny, pretože väčšina chemicky spracovaných potravín obsahuje veľké množstvo cukru a soli.
- Obmedzte príjem masťných jedál s vysokým obsahom tuku. Patrí medzi ne maslo, margarín, plnotučné mlieko, šľahačka, syry.

Vynechajte z jedálneho lístka masťné mäso. Dávajte prednosť rybám, hydine, chudému mäsu, vyhýbajte sa vyprážaným jedlám.

- Príležitostne jedzte papriku a korenie. Zvyšujú metabolizmus tri až štyri hodiny po jedle.
- Asi 90 minút pred jedlom si dajte ovocie, aby ste sa potom v dôsledku veľkého hladu neprejedali.
- Pite zelený čaj. Výskumy ukazujú, že pomáha redukovat hmotnosť.
- Jedzte menej sladených potravín, ako sú koláče, cukrovinky, sušienky, vyhýbajte sa veľkému množstvu konzervovanej zeleniny a ovocia. Cukor podporuje ukladanie tuku v tele.
- Obmedzte príjem alkoholu. Obsahuje veľké množstvo kalórií a navyše pitie alkoholu pred jedlom podporuje chuť do jedla.
- Ak máte podozrenie, že niektoré potraviny neznášate, vynechajte ich zo svojho jedálneho lístka. Alergické reakcie na potraviny najčastejšie vyvoláva pšenica, mlieko a zemiaky.
- Cvičte pravidelne. Účinná je JOGA, napríklad 5 Tibeťanov je výborný životabudič na fyzickú a psychickú kondíciu. Odporúča sa cvičiť pred raňajkami, päťkrát každý cvik, čo vám zaberie len 15 minút. Vďaka tejto štvrt-hodinke si zlepšíte:
 - cirkuláciu krvi v organizme
 - odstránite bolesti chrbta či hlavy
 - dodáte osviežujúcu vitalitu

Odmerajte si objem pása, keď máte brucho uvoľnené a vydeľte toto číslo mierou bokov v najširšom mieste. Ak vám vyjde výsledok 0,85 alebo viac (ženy), alebo 0,95 či viac (muži), hrozí vám zvýšené riziko zdravotných ťažkostí.

-Ma Španková-

Viete, že...

dňa **26. 06. 2020** otvorili v Malužinej Bufet pod Malužinskou jaskyňou a múzeum, ktoré je venované práci jaskyniarov a Modrej jaskyni.

Otváracia doba:

Pondelok	14:00 - 22:00
Utorok	14:00 - 22:00
Streda	14:00 - 22:00
Štvrtok	14:00 - 22:00
Piatok	14:00 - 22:00
Sobota	14:00 - 22:00
Nedeľa	14:00 - 22:00

Oznamy:

Obecný úrad vás pozýva na „Rozlúčku s letom“ v sobotu 29. 8. 2020. Miesto a presný začiatok podujatia určeného pre deti, aj dospelých bude včas zverejnený.

BLAHOŽELÁME JUBILANTOM

Okrúhle životné jubileum oslávila:

Anna Trvalcová - 70 rokov (v máji)

Anastázia Šušelová - 90 rokov (v júni)

*Šťastný je ten,
kto sa za šťastím nehoní
ako za motýľom,
ale je vďačný za všetko,
čo samu ponúka*

Malužinské Novinky - noviny obce Malužiná,
vydáva Obecný úrad Malužiná,
tel. č. 044/5292 221,
email: obecmaluzna@stonline.sk
redaktori: Kristína Bartková, Marta Španková
grafika: jennym, s.r.o.